

Kontakty z Mediami i
Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 129/19
Luksemburg, 3 października 2019 r.

Wyrok w sprawie C-260/18
Kamil Dziubak i Justyna Dziubak / Raiffeisen Bank International AG

W zawartych w Polsce umowach kredytu indeksowanego do waluty obcej, nieuczciwe warunki umowy dotyczące różnic kursowych nie mogą być zastąpione przepisami ogólnymi polskiego prawa cywilnego

Jeżeli po usunięciu nieuczciwych warunków charakter i główny przedmiot tych umów może ulec zmianie w zakresie, w jakim nie podlegałyby one już indeksacji do waluty obcej równocześnie podlegając stopie oprocentowania opartej na stopie obowiązującej w odniesieniu do tej waluty, prawo Unii nie stoi na przeszkodzie unieważnieniu tych umów

W 2008 r. Kamil Dziubak i Justyna Dziubak (zwani dalej „kredytobiorcami”) zawarli z Raiffeisen Bank umowę kredytu hipotecznego, którego wartość była wyrażona w złotych polskich (PLN), ale indeksowana do franka szwajcarskiego (CHF). W związku z tym, o ile wypłata środków została dokonana w PLN, saldo zadłużenia z tytułu kredytu i raty miesięczne kredytu podlegającego spłacie wyrażone były w CHF w taki sposób, że te ostatnie miały być jednak pobierane w PLN z rachunku bankowego kredytobiorców. W momencie odblokowania kredytu, kwota pozostająca do zapłaty i wyrażona w CHF była określona według kursu wymiany PLN-CHF obowiązującego w Raiffeisen Bank w dniu odblokowania środków, podczas gdy miesięczne raty były obliczane w oparciu o kurs sprzedaży PLN-CHF obowiązujący w tym banku w momencie ich wymagalności. Zawierając umowę kredytu indeksowanego do CHF, kredytobiorcy korzystali ze stopy procentowej obowiązującej w odniesieniu do tej waluty, która była niższa niż stopy stosowane wobec PLN, lecz byli narażeni na ryzyko wymiany wynikające z wahan kursu wymiany PLN-CHF.

Kredytobiorcy wnieśli do Sądu Okręgowego w Warszawie o stwierdzenie nieważności wspomnianej umowy kredytu z uwagi na to, że postanowienia tej umowy przewidujące zastosowanie różnic kursowych polegających na odwołaniu się do kursu kupna dla udostępnienia środków i kursu sprzedaży w celu ich zwrotu, stanowiły niezgodne z prawem nieuczciwe warunki umowne, które nie były wiążące na podstawie dyrektywy w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich¹ i których usunięcie pociągałoby za sobą zniknięcie z obrotu prawnego umowy.

W opinii kredytobiorców po usunięciu spornych warunków umownych nie byłoby bowiem możliwości ustalenia prawidłowego kursu walut, a tym samym umowa nie mogłaby nadal obowiązywać. Ponadto twierdzą oni, że nawet gdyby okazało się, iż umowa kredytu może być wykonywana z pominięciem tych nieuczciwych warunków jako umowa, której kwota kredytu wyrażona jest w PLN, ale już bez indeksacji do CHF, umowa powinna nadal podlegać bardziej korzystnemu oprocentowaniu według stopy procentowej obowiązującej w odniesieniu do CHF.

Polski sąd, odwołując się do wyroku w sprawie Kásler², w którym Trybunał Sprawiedliwości zauważył, że sąd krajowy w określonych okolicznościach ma możliwość zastąpienia nieuczciwego postanowienia umownego przepisem prawa krajowego w celu przywrócenia równowagi między stronami umowy i utrzymania ważności umowy, zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy po usunięciu niedozwolonych warunków w umowie można je zastąpić przepisami polskiego prawa

¹ Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).

² Wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13), zobacz także komunikat prasowy [66/14](#).

o charakterze ogólnym stanowiącymi, że skutki wyrażone w umowie są uzupełnione skutkami wynikającymi z zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów.

Polski sąd zmierza również do ustalenia, czy dyrektywa zezwala mu na unieważnienie umowy w sytuacji, gdy utrzymanie jej obowiązywania bez nieuczciwych warunków mogłoby pociągać za sobą w konsekwencji zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy w zakresie, w jakim choć przedmiotowy kredyt nie podlegałby już indeksacji do CHF, odsetki nadal byłyby naliczane na podstawie stóp obowiązujących w odniesieniu do tej waluty.

Trybunał w dzisiejszym wyroku stwierdził przede wszystkim, że przewidziana w wyroku w sprawie Kásler możliwość zastąpienia nieuczciwego postanowienia jest ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę, i opiera się w szczególności na tym, że takie przepisy nie mają zawierać nieuczciwych warunków.

Przepisy te mają bowiem odzwierciedlać równowagę, którą prawodawca krajowy starał się ustanowić między całością praw i obowiązków stron określonych umów na wypadek, gdyby strony albo nie odstąpiły od standardowej normy ustanowionej przez ustawodawcę krajowego dla danych umów, albo wyraźnie wybrały możliwość zastosowania normy wprowadzonej w tym celu przez ustawodawcę krajowego. Jednakże nie wydaje się, aby wspomniane polskie przepisy prawa były przedmiotem szczególnej analizy prawodawcy w celu określenia tej równowagi, a tym samym przepisy te nie korzystają z domniemania braku nieuczciwego charakteru.

Trybunał stwierdził zatem, że **przepisy te nie mogą stanowić podstawy w celu wypełnienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się tam znajdowały.**

W tym kontekście Trybunał stanął na stanowisku, że skoro możliwość zastąpienia nieuczciwego postanowienia ma na celu zapewnienie realizacji ochrony konsumenta poprzez zabezpieczenie jego rzeczywistych i bieżących interesów przed ewentualnymi szkodliwymi konsekwencjami, które mogą wynikać z unieważnienia danej umowy w całości, konsekwencje te należy ocenić w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w momencie zaistnienia sporu dotyczącego usunięcia danych nieuczciwych warunków, a nie w momencie zawarcia umowy.

Trybunał następnie przypomniał, że na podstawie przepisów dyrektywy umowa pozbawiona nieuczciwych warunków, które zawierała, pozostaje wiążąca dla stron odnośnie do pozostałych zawartych w niej postanowień, o ile może nadal obowiązywać bez usuniętych nieuczciwych warunków i takie utrzymanie umowy w mocy jest zgodne z przepisami prawa krajowego. W tym względzie Trybunał podkreślił, że zgodnie ze stanowiskiem sądu krajowego, po zwykłym usunięciu klauzul dotyczących różnic kursów walutowych, charakter i główny przedmiot umowy wydaje się ulec zmianie w następstwie kumulatywnego skutku zrezygnowania z indeksacji do CHF i dalszego stosowania stopy procentowej opartej na stopie obowiązującej względem CHF. Tymczasem zważywszy, że taka zmiana wydaje się niemożliwa w prawie polskim, **dyrektywa nie stoi na przeszkodzie unieważnieniu spornej umowy przez polski sąd.**

W tej kwestii Trybunał podkreślił, że unieważnienie spornych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Tymczasem Trybunał przypomniał, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu indeksowanego do obcej waluty, w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu wydaje się w każdym razie niepewna.

Wreszcie Trybunał przypomniał, że w przypadku gdyby konsument preferował nie powoływać się na ustanowiony przez dyrektywę system ochrony przed nieuczciwymi warunkami, nie jest on stosowany. W tym względzie Trybunał uściślił, że **konsument musi również mieć prawo do odmowy bycia objętym ochroną, w ramach tego samego systemu, przed szkodliwymi**

skutkami spowodowanymi unieważnieniem umowy jako całości, jeżeli nie zamierza korzystać z tej ochrony.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106